

KÜÇÜK ŞEHİRLERDE SÜRDÜRÜLEBİLİR TURİZMİN GELİŞTİRİLMESİ: YÖNETİŞİM VE PAZARLAMA YAKLAŞIMLARI

DEVELOPING SUSTAINABLE TOURISM IN SMALL TOWNS: GOVERNANCE AND MARKETING APPROACHES

Hasan Hüseyin TÜRKMEN¹

Öz

Bu çalışma, küçük şehirlerde sürdürülebilir turizmin geliştirilmesi için yönetim ve pazarlama stratejilerini incelemektedir. Küresel turizm sektörü, büyüyen ekonomik hacmiyle birlikte çevresel ve sosyal sürdürülebilirlik konularında ciddi baskılarla karşı karşıya kalmaktadır. Küçük şehirler, düşük nüfus yoğunluğu ve turizm baskısıyla, doğal ve kültürel kaynaklarını koruyarak sürdürülebilir bir turizm modeli oluşturma potansiyeline sahiptir. Küçük şehirler ve kasabalar, sürdürülebilir turizm yönetimi ve pazarlama stratejileri açısından önemli bir fırsat sunmaktadır. Yerel yönetimlerin, sivil toplum kuruluşlarının ve halkın iş birliğiyle sürdürülebilir turizm politikalarının hayata geçirilmesi kritik öneme sahiptir. Nüfus yoğunluğu ve turizm baskısının daha düşük olduğu bu şehirler, doğal ve kültürel varlıklarını koruyarak hem yerel halkın refahını artırabilir hem de çevre dostu bir turizm modeli geliştirebilirler. Ayrıca, küçük şehirler, eko turizm ve kültürel turizm gibi niş pazarlara odaklanarak ve dijital pazarlama stratejilerini kullanarak kendilerini büyük şehirlerden farklılaştırabilirler. Ancak, bu süreçte karşılaşılan zorluklar arasında altyapı yetersizlikleri, tanıtım eksiklikleri ve aşırı turizm baskısı gibi unsurlar bulunmaktadır. Sonuç olarak, küçük şehirlerin sürdürülebilir turizm uygulamaları, yerel ekonomilerin desteklenmesi ve kültürel mirasın korunması açısından büyük bir potansiyele sahiptir.

Anahtar Kelimeler: Turizm Yönetimi, Sürdürülebilir Turizm, Turizm Stratejileri

Jel: Z31, Z38

Abstract

This study examines governance and marketing strategies for developing sustainable tourism in small cities. The global tourism sector, along with its growing economic volume, faces serious pressures regarding environmental and social sustainability. Small cities have the potential to create a sustainable tourism model by protecting their natural and cultural resources with low population density and tourism pressure. Small cities and towns offer a significant opportunity for sustainable tourism management and marketing strategies. It is critical to implement sustainable tourism policies with the cooperation of local governments, civil society organizations and the public. These cities, where population density and tourism pressure are lower, can both increase the well-being of local people and develop an environmentally friendly tourism model by preserving

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu, İşletme Yönetimi Bölümü, hhturkmen@ohu.edu.tr, ORCID:0000-0001-8775-9871

their natural and cultural assets. In addition, small cities can differentiate themselves from large cities by focusing on niche markets such as ecotourism and cultural tourism and by using digital marketing strategies. However, the challenges encountered in this process include inadequate infrastructure, lack of promotion and excessive tourism pressure. As a result, sustainable tourism practices in small cities have great potential to support local economies and preserving cultural heritage.

Keywords: *Tourism Governance, Sustainable tourism, Tourism strategies*

Jel: Z31, Z38

1. GİRİŞ

Günümüzde turizm, ulusal gelire katkısı, döviz girdisi sağlama ve istihdam olanakları yaratma gibi olumlu etkileri aracılığıyla şehirler, destinasyonlar ve ülkeler için önemli ekonomik güç kaynakları oluşturmaktadır. Turizm sektörü, ekonomik büyüme ve kalkınma açısından stratejik bir rol oynamakla birlikte yerel ve ulusal ekonomilere önemli katkılarda bulunmaktadır (Uslu, Erul, Santos, Obradović ve Santos, 2023: 10023).

Küresel turizm sektörü, büyüyen ekonomik hacmiyle birlikte çevresel ve sosyal sürdürülebilirlik konularında ciddi baskılarla karşı karşıya kalmaktadır. Özellikle büyük turizm destinasyonlarının çevre üzerindeki olumsuz etkileri, turizmin sürdürülebilir bir şekilde yönetilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır. Bu bağlamda, küçük şehirler ve kasabalar, sürdürülebilir turizm yönetimi ve pazarlama stratejileri açısından önemli bir fırsat sunmaktadır. Nüfus yoğunluğu ve turizm baskısının daha düşük olduğu bu şehirler, doğal ve kültürel varlıklarını koruyarak hem yerel halkın refahını artırabilir hem de çevre dostu bir turizm modeli geliştirebilirler.

Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü'nün (OECD) sınıflandırmasına göre, nüfusu 40.000 ile 200.000 arasında olan şehirler küçük ölçekli olarak sınıflandırılır (Petrović vd., 2024: 6089). Küçük şehirlerde turizm yönetimi, ekonomik, sosyal ve çevresel boyutları bir arada ele almayı gerektiren karmaşık bir süreçtir. Bu süreçte yerel yönetimlerin, paydaşlarla iş birliği yaparak, sürdürülebilir turizm politikalarını hayata geçirmesi kritik bir rol oynamaktadır. Bu tür şehirlerde sürdürülebilirlik, yalnızca doğal kaynakların korunmasıyla sınırlı kalmamakta; aynı zamanda kültürel mirasın devamlılığı, yerel ekonominin desteklenmesi ve toplumsal katılımın sağlanması gibi unsurları da kapsamaktadır.

Pazarlama stratejileri açısından bakıldığında, küçük şehirler kendilerine has çekiciliklerini ön plana çıkararak büyük metropollere kıyasla farklılaşma fırsatı bulmaktadır (Ciuculescu ve Luca, 2024: 3377; Petrović vd., 2024: 6088). Eko turizm, kültürel turizm ve agro-turizm gibi niş turizm (Djuwendah vd., 2023: 10434) alanlarına odaklanarak sürdürülebilir bir imaj inşa edebilirler. Bu bağlamda, küçük şehirler, çevresel ve kültürel kaynakların korunmasına katkıda bulunarak, sürdürülebilir turizm uygulamalarını teşvik eden stratejiler geliştirebilirler (Leal, 2024: 132). Bununla birlikte, çevrimiçi platformlar ve sosyal medyanın artan etkisi, küçük şehirlerin küresel turizm pazarına erişimini kolaylaştırmış ve bu şehirlerin potansiyel turistlere ulaşabilmesi için yeni fırsatlar yaratmıştır (Gedik, 2023: 297).

Sürdürülebilir turizm, doğal ve kültürel kaynakların korunmasını, yerel halkın refahını artırmayı ve turistlerin memnuniyetini sağlamayı hedefler (Soykan, 2003: 8). Küçük şehirlerde bu hedeflere ulaşmak için yeşil pazarlama uygulamaları ve çevre dostu turizm politikaları benimsenmelidir (Atay ve Dilek, 2013: 207).

Özellikle küçük ölçekli konaklama işletmeleri, su ve enerji tasarrufu, atık yönetimi ve yerel halkın bilinçlendirilmesi gibi sürdürülebilirlik uygulamaları ile turizmin çevresel etkilerini minimize edebilir (Sezgin ve Kahraman, 2008; Keskin, 2016: 148). Bu çalışmada, küçük şehirlerde sürdürülebilir turizm yönetimi ve pazarlama stratejilerinin nasıl geliştirilebileceği ve uygulanabileceği incelenecektir.

2. MAKALENİN AMACI ve KAPSAMI

Bu makalenin temel amacı, küçük şehirlerde sürdürülebilir turizmin nasıl yönetildiğini ve bu şehirlerin sürdürülebilirlik hedeflerine ulaşabilmek için nasıl pazarlama stratejileri geliştirdiklerini incelemektir. Sürdürülebilir turizm; yalnızca çevresel kaynakların korunması değil, aynı zamanda toplumsal ve ekonomik sürdürülebilirliği de içeren bütünsel bir yaklaşımdır (Gupta vd., 2024: 1242). Küçük şehirler, büyük şehirler kadar turistik yoğunluğa sahip olmasalar da, doğal ve kültürel zenginlikleriyle turistler için cazip destinasyonlar haline gelmektedir.

Bu çalışmada, ilk olarak küçük şehirlerde sürdürülebilir turizm yönetişiminin nasıl gerçekleştirildiğini incelenecektir. Yerel yönetimlerin, sivil toplum kuruluşlarının, yerel halkın ve özel sektörün rollerine odaklanılacak; sürdürülebilirlik politikalarının nasıl geliştirildiği, uygulandığı ve takip edildiği değerlendirilecektir. İkinci olarak da, küçük şehirlerde sürdürülebilir turizmin pazarlama boyutu ele alınacaktır. Bu bölümde, küçük şehirlerin sürdürülebilir turizm hedeflerine ulaşmak için hangi pazarlama stratejilerini benimsediği ve bu stratejilerin ne ölçüde etkili olduğu analiz edilecektir. Eko-turizm, kültürel turizm ve agro-turizm gibi niş turizm alanlarının nasıl tanıtıldığı ve dijital pazarlamanın küçük şehirlerin turizm potansiyelini artırmadaki rolü değerlendirilecektir.

Son olarak, küçük şehirlerin sürdürülebilir turizmde karşılaştıkları zorluklar ve bu zorlukların üstesinden gelmek için geliştirebilecekleri çözümler üzerinde de durulacaktır.

3. LİTERATÜR TARAMASI

3.1. Küçük Şehirlerde Sürdürülebilir Turizmin Yeri ve Önemi

Şehir turizmi, iletişim ve ulaşım teknolojilerindeki ilerlemelerin bir sonucu olarak seyahatlerin maliyetinin azalması ve erişilebilirliğinin artması, gelir düzeylerinin yükselmesi, çalışma sürelerinin kısalması, daha kısa ancak daha sık tatil yapma eğilimlerinin artması ve bireylerin farklı kültürleri ve yaşam tarzlarını deneyimleme arzusuyla şekillenmektedir. Bu bağlamda, şehir turizmi sosyal, kültürel, sanatsal, sportif, alışveriş, sağlık ve eğlence gibi çeşitli amaçlarla gerçekleştirilen genellikle kısa süreli ziyaretleri kapsamaktadır. (Boz ve Özkan, 2021: 110).

Turizm sektörü, küresel ekonomik büyümenin önemli bir itici gücü olarak birçok ülke için stratejik bir öneme sahiptir (Baghirova, 2023: 142). Ülkelerin ekonomik zorluklar yaşadığı dönemlerde önemli bir döviz kaynağı oluşturarak cari açıkların ve işsizlik oranlarının azaltılmasına katkıda bulunur ve ekonomik kalkınmasına destek olur (Akın vd., 2012: 63). Büyük turistik destinasyonlar ve metropoller, her ne kadar yüksek ziyaretçi sayıları ve gelirleriyle öne çıksa da, küçük şehirler de turizmde giderek artan bir öneme sahiptir (Uslu vd., 2015: 351). Küçük şehirler, hem sürdürülebilir turizm uygulamaları hem de yerel ekonomilerin gelişimine sağladıkları katkılarla dikkate değer bir rol oynamaktadır (Dağlı, 2018: 606). Turizm odaklı kalkınma, şehirlerin yenileme süreçleri için potansiyel bir çözüm olarak değerlendirilmektedir (Uysal ve Özden, 2011: 389). Zira turizm, önemli bir ekonomik motor işlevi görerek, küçülen şehirlerin yeniden inşasını ve canlanmasını teşvik etmekte ve desteklemektedir (Antonić vd., 2024: 1381).

Turizm, Orta ve Doğu Avrupa ülkelerinde yaşanan politik, ekonomik ve sosyal yeniden yapılanma süreçlerinde önemli bir yeniden markalaşma aracı olarak işlev görmüş ve bazı durumlarda ulusal imajın ve kimliklerin tekrar şekillendirilmesine katkıda bulunmuştur (Hall 1998: 423). Turizm sektörü, birçok farklı sektörü kapsadığı için bir endüstri olarak değerlendirilebilir (Kavaklı ve Karakaş, 2022: 39).

Küçük şehirler, genellikle otantik, sakin ve kişisel deneyimler sunan destinasyonlar olarak büyük şehirlerden farklılaşır. Bu şehirler, doğayla iç içe yaşamı, yerel kültürü ve gelenekleri koruyarak ziyaretçilere alternatif bir turizm deneyimi sunarlar. Küçük ölçekli tarihi yapıların fiziksel korunumu ve yenilenmesi, bu yapıların yeni ve çağdaş işlevlerle donatılmasıyla birlikte, şehrin

yeniden kullanım süreçlerini önemli ölçüde etkilemektedir (Antonić vd., 2024: 1383). Özellikle büyük şehirlerin kaotik yapısından kaçmak isteyen gezginler için bu şehirler cazip birer destinasyon haline gelmektedir. Bununla birlikte, küçük şehirlerde genellikle yerel üretim ve gastronomi ön plana çıkar.

Küçük şehirler, sürdürülebilir turizmin uygulanabileceği ideal alanlar olarak öne çıkmaktadır. Kitle turizminin yoğun olduğu büyük şehirler ve sahil destinasyonları, aşırı turizm baskısı altında çevresel ve sosyal sorunlarla karşılaşabilirken, küçük şehirler bu anlamda daha sürdürülebilir turizm politikalarını hayata geçirebilir. Yerel halkın katılımını ve faydasını gözetilen topluluk temelli turizm modelleri, küçük şehirlerde daha kolay uygulanabilir hale gelmektedir. Lim ve Cooper, "Ziyaretçilerin ve yerel halkın memnuniyetini sağlamak amacıyla, destinasyonun sürdürülebilir bir duruma getirilmesine yönelik karmaşık ve dinamik bir turizm sisteminin nasıl geliştirilebileceği" sorusuna cevap vermenin önemli olduğunu belirtmektedir (Lim ve Cooper, 2009: 89). Doğal kaynakların korunması, yerel ekonomilerin desteklenmesi ve kültürel mirasın korunması gibi unsurlar, bu şehirlerin turizm potansiyelini artırmaktadır.

Küçük şehirlerde turizmin gelişmesi, yerel ekonomilere doğrudan katkı sağlamaktadır (Çeken vd., 2012: 21-22). Büyük zincir otellerin yerine, yerel aile işletmeleri, butik oteller ve pansiyonlar ön plana çıkarak gelirlerin daha adil bir şekilde dağıtılmasına olanak sağlar. Bunun yanı sıra, el sanatları, tarım ürünleri ve yerel gastronomi gibi unsurlar da turizmle birlikte canlanarak yerel halkın gelir kaynaklarını çeşitlendirmektedir. Özellikle tarım ve turizmin entegre edilmesi, "agro-turizm" gibi yeni turizm modellerinin ortaya çıkmasına neden olmuştur. Bu yeni çıkan model ziyaretçilerin çiftliklerde konaklamasına ve yerel tarım faaliyetlerine katılmasına olanak tanır ve aynı zamanda yerel halk için sürdürülebilir bir gelir modeli yaratır.

Küçük şehirler, çoğu zaman büyük şehirlerden daha güçlü bir kültürel mirasa ve kimlik duygusuna sahiptir (Yücel Batmaz ve Biçici, 2021: 109). Yerel festivaller (Işıldar ve Yıldız, 2019: 931), halk dansları, müzik ve sanat etkinlikleri gibi kültürel unsurlar, bu şehirlerde yaşayan halk tarafından yaşatılır ve turistlere otantik deneyimler sunar. Bu durum, küçük şehirlerin turistik cazibesini artırırken, aynı zamanda kültürel mirasın korunmasına da katkıda bulunur. UNESCO'nun dünya mirası listesinde yer alan birçok küçük şehir, turizm yoluyla bu mirasın korunmasına ve tanıtılmasına büyük katkı sağlamaktadır (Kurak Açıcı vd., 2017: 55).

Bu tür şehirler, turizm potansiyeline sahip olmalarına rağmen, bazı zorluklarla karşı karşıya kalmaktadır. Özellikle altyapı yetersizlikleri, ulaşım olanaklarının sınırlı olması ve tanıtım eksikliği (Ağraş vd., 2020: 212) gibi faktörler bu şehirlerin turizmden yeterince fayda sağlamasını engelleyebilir. Ayrıca, kontrolsüz turizm akışı, küçük şehirlerin doğal ve kültürel dokusuna zarar verebilir (Okutan, 2023: 126). Bu nedenle, küçük şehirlerin turizm planlamalarında dikkatli ve sürdürülebilir bir yaklaşım benimsemeleri gerekmektedir.

Günümüzde dijitalleşme, küçük şehirlerin turizmde daha fazla ön plana çıkmasını sağlamaktadır (Gümüş, 2016a: 30). Özellikle sosyal medya platformları ve çevrimiçi rezervasyon sistemleri küçük ve keşfedilmemiş destinasyonların tanıtılmasına olanak tanımaktadır. Gezginler, bloglar (Kumlu vd., 2019: 730), influencerlar (etkileyenler) ve seyahat platformları aracılığıyla küçük şehirlerin cazibesini keşfedebilmekte ve bu destinasyonlara kolayca ulaşabilmektedir. Dijital pazarlama stratejileri, küçük şehirlerin global turizm pazarında rekabet edebilmesi için kritik bir araç haline gelmiştir.

Sürdürülebilir turizm, turizmin kaynakların ve insan yaşam ortamının birleştiği, turizmin sosyal ekonomi kaynaklar ve çevre ile iyi koordine edildiği bir kalkınma modelidir (Guo vd., 2019: 3186). Sürdürülebilir turizmin küçük şehirlerdeki en önemli etkilerinden birisi de yerel halkın ekonomik kalkınmaya katkı sağlama potansiyelidir. Turizmde sürdürülebilirlik ilkeleri doğal ve kültürel mirasın korunmasını teşvik ederken aynı zamanda turistik ürün çeşitlendirilmesi yoluyla turizm sezonunu uzatma ve bölgesel ekonomiye süreklilik kazandırma fırsatı sunar. Bu durum özellikle alternatif

turizm çeşitlerinin geliştirilmesi gerektiğini ortaya koymuştur (Karadağ ve Marangoz, 2017:29). Bu bağlamda, yavaş şehir (Cittaslow) hareketi gibi girişimler, küçük şehirlerde turizmin sürdürülebilir kalkınmasını destekleyen önemli modellerden biridir. Yavaş turizm yaklaşımı hem turistlerin hem de yerel halkın daha bilinçli ve sürdürülebilir bir şekilde kaynak kullanımını teşvik ederek bölgesel kalkınmaya katkı sağlar (Okutan, 2023: 126). Kamu sektörünün fazla katılımı olmadan bile tarihi ve kültürel bölgeleri geliştirme ve yönetme işlevi görürler ve mikro destinasyon markası yaratabilirler (Henche vd., 2020: 9569).

Turizmin yerel ekonomilere katkı sağlaması, kültürel mirasın korunması ve sürdürülebilir turizmin teşvik edilmesi açısından büyük bir potansiyele sahiptir. Bu şehirler, büyük metropollerden farklı olarak otantik, sakin ve çevre dostu turizm deneyimleri sunarak turistlerin ilgisini çekmektedir. Ancak, bu potansiyelin tam anlamıyla değerlendirilebilmesi için doğru planlama, altyapı yatırımları ve sürdürülebilirlik ilkelerinin benimsenmesi gerekmektedir. Turizmin küresel anlamda büyümesi devam ederken, küçük şehirlerin bu büyümeden pay alması ve kendi benzersiz kimliklerini koruması önem arz etmektedir. Bu bağlamda, küçük şehirlerin turizme entegrasyonu, yerel kalkınmanın sürdürülebilir bir parçası olarak büyük bir önem taşımaktadır.

Sürdürülebilir turizmin bu şehirler için önemi şu noktalarda özetlenebilir (Balaban ve Şimşek, 2019: 62; Dağlı, 2018: 605):

I. Yerel ekonominin desteklenmesi: Turizmin ekonomik etkilerinden doğrudan faydalanırlar. Yerel işletmeler, restoranlar, oteller ve el sanatları gibi küçük çaplı işletmeler turizmin canlanmasıyla ekonomik büyüme sağlar. Aynı zamanda turizm istihdam yaratır ve gençlerin büyük şehirlere göç etmesini engelleyerek yerel nüfusu korur.

II. Sürdürülebilir turizm ve doğal kaynakların korunması: Genellikle büyük şehirlerdeki kitle turizmi yerine daha sürdürülebilir turizm türleriyle öne çıkar. Eko turizm, doğa yürüyüşleri, tarım turizmi ve kültürel miras turizmi gibi aktiviteler çevreye duyarlı bir şekilde bölgeyi tanıtır ve yerel ekosistemleri korur.

III. Yerel kültür ve mirasın tanıtılması: Bu şehirler, kültürel mirasın ve geleneklerin korunması açısından kritik bir rol oynar. Geleneksel yemekler, yerel festivaller ve mimari unsurlar gibi kültürel öğeler turistler için büyük bir çekim noktasıdır. Küçük şehirlerde turizm bu değerlerin korunmasını teşvik eder ve kuşaktan kuşağa aktarılmasını sağlar.

IV. Turizmde farklılaşma ve özgünlük: Büyük şehirler genellikle kitlesel turizmi çekerken; küçük şehirler özgün deneyimler sunarak turistler için farklılaşma yaratır. Doğal güzellikler, sakin atmosfer ve benzersiz kültürel etkinlikler bu şehirleri turistler için cazip kılar. Kitle turizminden kaçmak isteyen ziyaretçiler, daha otantik deneyimler arayışında küçük şehirlere yönelir.

V. Turizmin dağılımı ve yük azaltma: Büyük turizm merkezlerine olan aşırı talep bu bölgelerdeki altyapıyı zorlayabilir. Küçük şehirler, bu talebin dağılımını sağlayarak büyük turizm destinasyonlarının üzerindeki baskıyı azaltır. Bu sayede turizmden kaynaklanan çevresel ve sosyal sorunlar daha dengeli bir şekilde yayılır.

VI. Turistik çekim alanlarının çeşitlendirilmesi: Küçük şehirler farklı temalarda turizm imkânları sunarak turizm pazarında çeşitlilik yaratır. Doğa, tarih, macera, gastronomi gibi birçok farklı ilgi alanına hitap eden turistik ürünler sunarlar. Bu çeşitlilik turistlerin ilgisini çekerek yerel ekonomiyi destekler.

Küçük şehirler turizmin sürdürülebilir gelişiminde ve kültürel mirasın korunmasında kritik bir role sahiptir. Aynı zamanda şehirlerin ekonomisine katkı sağlarken turistlere özgün ve otantik deneyimler sunar. Küçük şehirler turizmde giderek daha fazla önem kazanan destinasyonlar haline gelmiştir. Bunun birkaç temel nedeni vardır:

I. Kitle Turizmine Alternatif: Büyük turizm destinasyonları genellikle kalabalık, ticari ve bazen de aşırı gelişmiş hale gelirken, küçük şehirler daha özgün ve otantik deneyimler sunar. Turistlerin yerel halkla daha yakın temas kurması, kültürel alışverişin daha samimi bir ortamda gerçekleşmesi küçük şehirlerin çekiciliğini artırır. Küçük şehirler, sürdürülebilir turizm açısından önemli fırsatlar sunar (Keskin, 2016: 148). Genellikle daha az yoğun turist trafiği sayesinde, doğal ve kültürel varlıklarını koruma konusunda avantajlıdırlar. Bu da çevreye duyarlı turistler için cazip bir seçenek oluşturur. Küçük şehirler, genellikle doğal güzelliklere ve ekoturizm fırsatlarına yakın konumlanmıştır. Doğa yürüyüşleri, tarım turizmi, yaban hayatı gözlemciliği gibi etkinliklerle ön plana çıkarlar. Bu, özellikle doğa ile iç içe tatil arayan turistler için önemli bir çekim noktasıdır.

II. Yerel Kültür ve Geleneklerin Korunması: Küçük şehirlerde turizm, genellikle yerel geleneklerin ve kültürün korunmasını teşvik eder. Yerel halk, turistlerle olan etkileşimler sayesinde kültürel mirasını sürdürebilir ve aynı zamanda ekonomik fayda sağlar. El sanatları, geleneksel festivaller ve mutfak gibi unsurlar küçük şehirlerin turizm çekiciliğini artırır.

III. Ekonomik Fırsatlar: Turizm, küçük şehirlerin ekonomik kalkınmasında önemli bir rol oynar. Turizmin geliştirilmesi yerel işletmelere ve girişimcilere yeni fırsatlar sunar. Ayrıca, turizm faaliyetleriyle birlikte altyapı gelişir, bu da yerel halkın yaşam kalitesini artırabilir. Sürdürülebilir turizm birden fazla boyutu aynı anda kapsayan karmaşık bir yapıya sahiptir (Tanguay vd., 2013: 865).

3.2. Sürdürülebilir Turizmin Küçük Şehirlerdeki Etkileri

Dünya Çevre ve Kalkınma Komisyonu (WCED) 1987 yılında yayınlamış olduğu “Ortak Geleceğimiz” başlıklı raporunda sürdürülebilir kalkınmayı gelecek nesillerin ihtiyaçlarını karşılama kabiliyetinden ödün vermeden, bugünkü ihtiyaçlarımızı karşılama çabası olarak tanımlamaktadır (United Nations, 1987: 37).

- Ekonomik Etkiler:** Yerel işletmelerin desteklenmesiyle ekonomik büyüme sağlanır. Küçük esnaflar, oteller ve restoranlar turistlerden faydalanarak gelirlerini artırır.
- Sosyal Etkiler:** Toplumun turizme katılımı teşvik edilerek yerel halkın yaşam standartları yükseltilir. Aynı zamanda, kültürel mirasın korunması da toplumsal uyumu pekiştirir.
- Çevresel Etkiler:** Doğal kaynakların sürdürülebilir yönetimiyle çevre koruma sağlanır. Atık yönetimi stratejileri ve çevre dostu politikalar bu kapsamda uygulanır.
- Şehrin Dönüşümü:** Şehirlerin yeniden yapılandırılmasına ve yerel kaynakların etkin kullanımına katkıda bulunarak küçük şehirlerdeki yaşam kalitesini artırabilir. Ayrıca, şehirlerin yeniden yapılanma süreçlerinde yerel halkın katılımı ve bilinçlendirilmesi, sürdürülebilir turizmin başarısını destekleyen önemli faktörler arasında yer almaktadır. Öte yandan şehirlerin kimlikleri tarihsel süreçleriyle derin bir bağ içerisindedir. Tarihsel miras unsurları köklü geçmişe sahip şehirler için şehrin geçmişi, bugünü ve geleceği arasındaki bağlantıyı kurma işlevi nedeniyle son derece önemli bir rol oynamaktadır. Bu unsurlar şehrin kültürel ve toplumsal kimliğinin şekillenmesinde kritik bir etkiye sahiptir (Duan ve Zaman, 2024: 649).
- Turizm Geliştirme:** Bir destinasyonun turistik çekiciliğini artırmak amacıyla yapılan stratejik planlamaları ve uygulamaları ifade eder. Bu süreç, turistik hizmetlerin kalitesinin yükseltilmesini ve destinasyonun pazarlanmasını içerir.
- Turizm Yönetimi:** Turizm faaliyetlerinin sürdürülebilir, etkin ve adil bir şekilde yönetilmesi için kamu, özel sektör ve yerel halk arasında iş birliğini sağlayan süreçtir. Turizmden elde edilen faydaların adil dağıtımını sağlamak, yönetişimde şeffaflık, katılımcılık ve hesap verebilirlik gibi ilkeler önemlidir.

3.3. Küçük Şehirlerde Sürdürülebilir Pazarlama Stratejileri

Ana stratejilerden birisi markadır. Temel işlevi açısından marka bir ürün veya hizmetin diğerlerinden ayırt edilmesini mümkün kılan bir semboldür (Can, 2007: 226). Günümüzde marka yönetiminin en temel işlevi markanın bütünsel ve tutarlı bir biçimde yapılandırılması ile uzun vadeli pazar performansını artırmak amacıyla stratejik bir planlama sürecinin geliştirilmesi ve uygulanmasıdır (Can, 2007: 229). Şehir markalaşması tüm pazarlama çabalarına dair önemli bir bakış açısı değişikliğini ifade etmektedir (Kurtoğlu, 2017: 5). Şehrin markalaşma süreci farklı sosyo-ekonomik gruplardan oluşan paydaşların şehri ve şehir yöneticilerini algılama biçimi olarak da ele alınmalıdır. Bir şehrin markalaşmasını etkileyen birçok unsur vardır. Bunlar; yerel yönetimler, altyapı, ulaşım, tarihi ve kültürel miras, doğal güzellikler, yatırım ve iş sahaları, iklim, sosyal yapı, gastronomi, eğitim, spor, sanat vb. unsurlardır.

Bir şehrin markalaşma süreçlerinde kültürel ve turistik değerlerin tanıtımının yanı sıra dinamik pazarlama stratejilerinin belirlenmesi, küresel ve yerel ekonomik ilişkilerin geliştirilmesi ile kültür endüstrisinin ve kültür yönetiminin sürdürülebilir bir dinamik yapı içerisinde oluşturulması gerektiği göz ardı edilmemelidir (Avcılar ve Kara, 2015: 83). Markaların tüketici beklentilerini kavramalarına, pazarlama stratejilerini optimize etmelerine ve kişiselleştirilmiş deneyimler sunmalarında yapay zeka kullanılmaktadır (Çakmak, 2024: 630).

Kotler pazarlamayı “ürünlerin ve değerlerin diğer unsurlarla birlikte oluşturulması ve dönüştürülmesi bağlamında, bireylerin ve grupların ihtiyaç ve taleplerini karşılayan sosyal ve yönetsel bir süreç” olarak tanımlar (Kotler, 1999: 12). Türkmen ve Oranlı: “Turist çekim bölgelerindeki tanıtım ve pazarlama faaliyetlerinin; tüm yıla yayılarak, sürekli ve gelecek nesillere en yararlı şekilde aktarılacak yapılmasını” (Türkmen ve Oranlı, 2022: 63) sürdürülebilir destinasyon pazarlaması olarak ifade etmektedir. Şehir pazarlaması, şehirlerin ekonomik, sosyal ve kültürel kalkınmasını desteklemek amacıyla kullanılan stratejik bir yaklaşımdır. Bu yaklaşım, şehirlerin benzersiz kimliklerini ve imajlarını ön plana çıkararak, yatırımcıları, turistleri ve yeni sakinleri çekmeyi hedefler (Yıldız, 2023: 285). Etkili bir şehir markası oluşturulması şehrin güçlenmesini ve sosyo-kültürel açıdan hedef kitlelerin ilgisini çekmesini mümkün kılmaktadır. Şehir markası oluşturma sürecinde kamu kurumları, endüstriyel kuruluşlar, sivil toplum örgütleri ve şehir sakinleri gibi toplumun tüm kesimlerinin aktif katılımı sağlanmalıdır. Bu iş birliği, markanın başarısını artırarak, şehrin tanıtımını ve çekiciliğini güçlendirecektir (Serçek, 2018: 2). Bir şehri diğer şehirlerden ayıran şehrin mimarisi, kültürel yapısı, coğrafi yapısı, gelenekleri, yaşam şekilleri şehir kimliği görülmektedir (Gümüş, 2016b: 302). Küçük şehirler, kendilerini pazarlamak için benzersiz bir kimlik oluşturmaya çalışırlar. Bu pazarlama stratejileri doğa, tarih, gastronomi veya kültürel miras gibi temalar etrafında şekillenir. Şehirlerin pazarlama çabaları, turizmi geliştirmek için yerel otoritelerin, işletmelerin ve halkın iş birliğini gerektirir.

Küçük şehirler için sürdürülebilir alternatif turizm stratejileri olarak (1) dijital şehir turizmi gelişimi, (2) altyapının güçlendirilmesi, (3) kurumsal güçlendirme ve (4) sosyal güçlendirme (kapasite oluşturma) (Ariyani vd., 2023: 142) görülebilir. Dijital teknolojiler turizm deneyimini zenginleştirerek hizmetlere erişimi kolaylaştıran bir kavram olarak öne çıkmaktadır (Sezgin ve Karagöz, 2021: 948). Akıllı telefonlar sayesinde yeni bir şehirde yön bulma veya turistik alanları keşfetme işlemleri oldukça basit hale gelmiştir. Bu durum, ziyaretçilere çeşitli dijital hizmetlerden faydalanma ve şehir içindeki ekranlar aracılığıyla etkileşimde bulunma imkânı sunmaktadır. Altyapı güçlendirme stratejisi, gelişmiş ve sürdürülebilir turizm şehirlerinin uygulanmasında altyapı ağlarının, turizm tesislerinin ve erişilebilirliğin geliştirilmesine odaklanmaktadır. Kamu altyapısı, yollar, temiz su, elektrik, telekomünikasyon tesisleri ve internet ağlarının yanı sıra çevre güvenliğini de kapsayan unsurlardan oluşmaktadır. Kırsal turizm tesisleri arasında yemek ve restoran tesisleri, hediyelik eşya dükkanları, umumi tuvaletler, mescitler, otoparklar, fotoğraf noktaları ve konaklama yer almaktadır. Bu unsurlar hedef odaklı ve kapsamlı bir stratejik yaklaşımı oluşturan temel bileşenleridir. Birçok çalışma ve araştırma, bölgesel büyümeyle ilgili faaliyetlerin yanı sıra

sürdürülebilir kalkınmada da stratejik planlamanın önemini ortaya koymuştur (Castanho vd., 2020: 31). Etkili bir stratejik plan; vizyon belirleme, durum analizi, alternatif stratejilerin belirlenmesi, kaynakların oluşturulması, uygulama planının yapılması, izleme ve değerlendirmeden oluşur.

Küçük şehirlerde sürdürülebilir turizm doğal ve kültürel kaynakların korunması, ekonomik kalkınmanın desteklenmesi ve sosyal faydaların artırılması açısından büyük bir rol oynamaktadır (Dağlı, 2018: 604). Sürdürülebilir turizm turistik faaliyetlerin yerel halka, çevreye ve ekonomiye uzun vadeli zararlar vermeden, doğal ve kültürel mirasın korunmasına katkı sağlar. Özellikle küçük şehirlerde, doğal kaynakların sınırlı olması nedeniyle, bu yaklaşım daha da önem kazanmaktadır. Bu tür bölgelerde alternatif turizm türleri yerel halkın turizmde aktif rol almasını sağlayarak sosyal ve ekonomik kalkınmayı hızlandırabilir (Okutan, 2023: 122; Karadağ ve Marangoz, 2017: 30). Küçük şehirlerdeki kaynakları sürdürülebilir bir şekilde kullanarak, çevresel etkileri en aza indiren ve üretkenliği, istihdamı, zenginliğin daha adil dağıtımını, çevrenin ve kültürel mirasın korunmasını teşvik eden bir turizm türüdür. Bu yaklaşım, yerel halkın aktif katılımını sağlarken, geleneksel inanç ve değerlerin modern çağın gerekliliklerine uygun bir şekilde uyarlanmasına olanak tanır (Haldar, 2007: 41).

Küçük şehirler için sürdürülebilir pazarlama stratejileri yerel ekonomiyi desteklemek, paydaş bağlarını güçlendirmek ve çevresel etkileri minimize etmek amacıyla tasarlanmalıdır. Bazı etkili stratejiler: (1)Yerel ürün ve hizmetlerin tanıtımı (2)dijital pazarlama ve sosyal medya kullanımı (3)sürdürülebilir turizm (4)paydaşların katılımı ve iş birliği (5)eğitim ve farkındalık kampanyaları (6)yeşil alanların ve doğal kaynakların korunması gibi stratejilerdir. Bu stratejiler küçük şehirlerin hem ekonomik hem de çevresel sürdürülebilirliğini artırmaya yardımcı olabilir.

3.4. Turizm Yönetimi: Küçük Şehirlerde Sürdürülebilir Turizm Stratejileri

Yönetişim kavramı, Türkçede 'yönetim' ve 'iletişim' sözcüklerinden türetilmiştir. 'Yönetim' kelimesinin 'yönet' kökü ile 'iletişim' kelimesinin '-işim' ekinin birleşmesi sonucu oluşan bu terim yönetim süreçlerinde iletişimin önemine vurgu yapmaktadır (Fidan, 2011: 6). Çok aktörlü bir yönetim yaklaşımı olan yönetişim (Oktay ve Pekküçükşen, 2009: 179) toplumsal sorunların çözümüne yönelik veya toplumsal fırsatların yaratılmasına odaklanan etkileşim, sivil toplum kuruluşları, özel sektör, kamu kurumları ve hükümetin bir araya gelmesiyle oluşan bir yapıdır. (Aliyi ve Aydoğan, 2021: 2437).

Sürdürülebilirlik stratejilerinin başarılı olabilmesi için yerel halkın bu süreçlere dahil edilmesi ve bilinçlendirilmesi gereklidir (Diriöz ve Arslan, 2019: 107). Küçük şehirlerde halk daha güçlü bir sosyal bağa sahip olduğundan dolayı toplumsal katılımı artırması ve sürdürülebilirlik konusunda farkındalık oluşturmaya sebebiyle bu stratejilerin başarısını doğrudan etkileyebilir (Güleç ve Şahinalp, 2022: 30).

Küçük şehirlerde sürdürülebilirlik doğal kaynakların verimli kullanımı, çevresel etkilerin en aza indirilmesi ve toplumsal refahın artırılması hedefleriyle şehir yönetimlerinin öncelikli konuları arasında yer almaktadır (Türker, 2020: 80). Sürdürülebilir turizm turistik faaliyetlerin yerel halka, çevreye ve ekonomiye uzun vadeli zararlar vermeden, doğal ve kültürel mirasın korunmasına katkı sağlar (Okutan, 2023: 127) Bu bağlamda, sürdürülebilirlik stratejileri küçük şehirlerde farklı dinamikler gerektirebilir ve yerel kaynaklara, demografik yapıya ve çevresel koşullara özel olarak şekillendirilmelidir.

Küçük şehirler genellikle sınırlı doğal kaynaklara sahiptir. Yerel kaynakların verimli kullanılması gerekir. Bu nedenle su, enerji ve tarım gibi yerel kaynakların korunması ve sürdürülebilir bir şekilde kullanılması, şehirlerin uzun vadeli sürdürülebilirliğini sağlamada kritik bir rol oynar. Yenilenebilir enerji kaynaklarına yönelmek, su tasarrufu programları ve tarımda organik uygulamaların teşvik edilmesi bu kapsamda değerlendirilebilir.

Küçük şehirlerde bisiklet yolları, yaya alanları ve toplu taşımının iyileştirilmesi gibi çevre dostu ulaşım sistemlerinin geliştirilmesi karbon salınımlarını azaltmak için etkili bir strateji olabilir. Ulaşım altyapısının sürdürülebilir teknolojilerle desteklenmesi ve yerel halkın bu sistemleri kullanmaya teşvik edilmesi önemlidir.

Bu tür şehirler turizmde büyük bir potansiyele sahiptir. Özellikle kitlesel turizmin baskılarından kaçan ve daha otantik deneyimler arayan turistler için cazip hale gelirler. Ancak, bu potansiyelin sürdürülebilir bir şekilde değerlendirilmesi için dikkatli planlama ve yönetim gereklidir. Sürdürülebilir şehirlerin olmazsa olmazlarından biri de etkin bir atık yönetimi sistemidir (Öztekin ve Elif, 2024: 92). Küçük şehirler geri dönüşüm programları ve atık azaltma politikaları uygulayarak atık miktarını azaltabilir. Ayrıca kompostlama gibi yerel çözümler organik atıkların çevreye zarar vermeden değerlendirilmesini sağlayabilir. Turizmin, ağırlıklı doğal kaynaklara dayalı olması sürdürülebilir büyüme fikrine çok uygun düşer (Sezgin ve Kahraman, 2008: 433).

Küçük şehirler yeşil alanların korunması ve genişletilmesi açısından büyük bir avantaja sahiptir (Karataş ve Kılıç, 2017: 62). Parklar, ormanlar ve doğal yaşam alanları hem yerel toplulukların refahını artırır hem de biyolojik çeşitliliğin korunmasına katkıda bulunur (De Zoysa, 2022: 639). Şehir planlamasında bu tür alanların genişletilmesi ve yerel ekosistemlerin korunması önemli bir sürdürülebilirlik stratejisidir.

Küçük şehirlerde sürdürülebilir kalkınmanın temel unsurlarından biri de yerel ekonominin güçlendirilmesidir (Türkmen ve Oranlı, 2022: 60). Yerel üretimin teşvik edilmesi, küçük işletmelerin desteklenmesi ve tarım, turizm gibi sektörlerde sürdürülebilir uygulamalara öncelik verilmesi hem ekonomik kalkınmayı sağlar hem de çevreye olan olumsuz etkileri azaltır. Yavaş şehir hareketi bölgesel ve sürdürülebilir tüketim ve üretime destek olmaktadır. Ayrıca bu hareket tüketim hızının azaltılması, yerel ekonominin iyileştirilmesi ve sürdürülebilir kalkınmanın sağlanması amacıyla kurulmuştur (Turgut vd., 2024: 1015). Sürdürülebilirlik felsefesinin yürütülebilmesi yerel halk tarafından benimsenmesi ve doğru bir şekilde anlaşılmasına bağlıdır. Aksi takdirde, ekonomik çıkarlar ön planda olduğunda, yavaş şehir felsefesinin istenen sonuçları elde etmesi ve etkili bir şekilde uygulanması engellenmiş olacak ve beklenen karşılığı bulmasını zorlaştıracaktır (Güleç ve Şahinalp, 2022: 30). Uzun vadeli sürdürülebilir turizm için en etkili yaklaşım, etkin bir izleme sistemi ve iyi yönetim yoluyla acilen uygulanan politikaların geliştirilmesini zorunlu kılmaktadır (Özgit, 2022: 323).

3.5. Küçük Şehirlerin Pazarlamasında Yerel Yönetimlerin Rolü ve Politika Geliştirme

Turizmin ekonomik büyümenin temel unsurlarından birisi olarak uluslararası önemi ve büyüme potansiyeli onu sürdürülebilir kalkınma için özellikle önemli hale getirir (Fennell, 2003: 8). Turizmin geliştirilmesi ve turizm gelirlerinin artırılmasında yerel yönetimlerin önemli sorumlulukları bulunmaktadır. Yerel yönetimler, kalkınma uygulamalarında kritik aktörler olarak binalar, enerji tedariki, ulaşım, planlama ve atık yönetimi dahil olmak üzere birçok önemli sektörünü etkiler (Revell, 2013: 201). Yerel yönetimlerin, turizmin stratejik önemini anlayarak özgün ve yenilikçi projeler geliştirmeleri ve bu projelerle merkezi yönetimleri teşvik etmeleri gerekmektedir (Keskin, 2016: 149). Yerel yönetimler bölgesel turizm sektörünün gelişiminde kritik bir rol oynamaktadır. (Üste ve Güzel, 2008: 92). Yerel yönetimler bağlı oldukları yasal çerçeve kapsamında sürdürülebilir projeler geliştirerek turizmin sürdürülebilirliğini planlı ve stratejik bir temele oturtmalıdır. Sürdürülebilirlik projelerinin geliştirilmesi ve uygulanması süreçlerinde paydaşların görüşlerinin alınması ve katılımın sağlanması başarının sağlanması açısından kritik öneme sahiptir (Kurgun ve Tekin Aktaş, 2019: 212).

Kırsal turizm bölgelerinin insanlar ile doğa arasındaki çok boyutlu etkileşimlerle karakterize edilen karmaşık sistemler olduğu dikkate alındığında bu sistemdeki faktörler arasındaki etkileşim ve dinamik ilişkiler, yerel halkın çevre yönetimine katılımı üzerinde önemli ve karmaşık etkiler yaratabilir (Fan vd., 2024: 8173).

Freeman ve McVea paydaşları "bir organizasyonun hedeflerine ulaşılmasından etkilenen veya bunu etkileyebilen herhangi bir grup veya birey" (Fredman ve McVea, 2005: 88) olarak tanımlıyor. Turizm planlamasında, paydaş katılımı genellikle turizm endüstrisinin temsilcilerini, turistleri, girişimcileri, idari organları ve sivil toplum kuruluşlarını, uzmanları ve yerel halkı kapsayan büyük bir çeşitlilik ile karakterize edilir (Wanner ve Pröbstl-Haider, 2019: 3374). Paydaşlar şehrin kalkınması ile ilgilenen aktörlerden oluşan geniş bir yelpazede yoğunlaşmaktadır. Paydaş katılımıyla elde edilen faydalar, literatüre göre daha şeffaf ve daha iyi kabul görmüş bir turizm stratejisi ve sonuçlarıdır. Yerel halkın turizm gelişimi konusunda bilgi sahibi olması ve bu sürece aktif katılım göstermesi, turizmin etkilerinin olumlu bir şekilde algılanmasına ve gelişime destek sağlanmasına katkıda bulunmaktadır (Sert, 2019: 420).

Turistler sürdürülebilir turizm çalışmalarında önemli paydaşlar olarak görülmelidir çünkü deneyimleri ve geri bildirimleri ziyaretçi davranışını ve sürdürülebilir turizm karar alma süreçlerini iyileştirmek için değerli girdiler sağlar (Rosoolimanesh, Ramakrishna, Hall, Esfandliar ve Seyfi, 2023: 1511). Özel sektörün turizm gelişimindeki rolü ve ilişkileri göz önüne alındığında, iş dünyası da kritik bir paydaştır (Byrd, 2007: 12)

3.6. Sürdürülebilir turizm politikalarının uygulanması ve izlenmesi

Sürdürülebilir turizm politikalarının uygulanması ve izlenmesi çok aşamalı bir süreçtir ve yerel yönetimler bu süreçte kilit rol oynarlar (Keskin, 2016: 149). Sürdürülebilir turizm sadece çevre korumakla sınırlı değildir. Aynı zamanda ekonomik kalkınmayı, kültürel mirasın korunmasını ve toplumsal katılımı da içeren çok boyutlu bir kavramdır (Kurak Açıcı vd., 2017: 53; Sezgin ve Kahraman, 2008: 8). Bu nedenle, küçük şehirler sürdürülebilir turizm politikalarını uygularken farklı turizm türlerini değerlendirerek çeşitlendirmeye gitmelidirler (Draçi ve Kraja, 2023: 23). Sürdürülebilir turizm; ekonomik kalkınma, yerel halkın refahı ve doğal çevrenin korunması arasında bir denge kurmayı amaçlar.

Dünya Turizm Örgütü'ne göre, bunu başarmak için birçok strateji teşvik edilmiştir, Bunlar:

- Turizme daha fazla katkı sağlayan pazar segmentlerini çekmek.
- Turistlerin kalış süresini artıran hizmetlerin iyileştirilmesi.
- Ziyaretçi harcamalarını artırmak için turizm kalitesini iyileştirmek ve turist ürününü çeşitlendirmek.
- Turist destinasyonunda turizmden yararlanan tarafların genişletilmesi.
- Altyapının iyileştirilmesi ve planlanan kârın artırılması.
- Turizmin geliştirilmesi için karar alma süreçlerine sakinlerin katılımının teşvik edilmesi.
- Doğa koruma açısından halka yönelik eğitim fırsatlarının genişletilmesi.
- Turizmin mevsimselliğinin azaltılması
- Beceri geliştirme ve eğitim.
- Turist kaynaklarının korunması ve manzaranın özel niteliklerinin iyileştirilmesi.
- Turist hizmetleri için standartlar oluşturulması.
- Turistlerin ve toplumun korunması ve güvenliği için programların geliştirilmesi.
- Turizmin gelişmesinin dayandığı çevrenin ve kaynakların korunması sorumluluğunun teşvik edilmesi.

Küresel ölçekte kabul gören sürdürülebilir turizm kriterleri Türkiye'nin sosyal ve kültürel yapısına uygun nitelikleri içermektedir. Türkiye Sürdürülebilir Turizm Endüstri Kriterleri dört ana başlık etrafında düzenlenmiştir. Bunlar: sürdürülebilir yönetim; sosyo-ekonomik etkiler; kültürel etkiler ve çevresel etkilerdir (Sürdürülebilir turizm programı hakkında, 2024).

Küçük şehirlerde sürdürülebilir turizmin canlandırmak için kamusal alanların düzenlenmesi, sürdürülebilir ulaşımın teşvik edilmesi, yerel kültürün ve mirasın korunması ve yerel halkın

katılımının sağlanması stratejiler uygulanabilir (Jaszczak vd., 2024: 4462). Aynı zamanda bu hedeflere ulaşmak için yeşil pazarlama uygulamaları ve çevre dostu turizm politikaları benimsenmelidir (Atay ve Dilek, 2013: 207).

3.7. Küçük Şehirlerde Sürdürülebilir Turizmde Karşılaşılan Zorluklar

Sürdürülebilir turizmin uygulanması çeşitli zorluklar ve engellerle karşı karşıyadır. Bu engeller arasında bürokrasi içinde koordinasyon eksiklikleri, farkındalık yetersizlikleri, paydaş desteğinin olmaması, ekonomik önceliklerin farklı alanlara kayması, siyasi irade eksiklikleri, kaynakların verimsiz kullanımı ve belirsizlik gibi unsurları içermektedir (Midgett, 2017: 17). Kapsamlı turizm planlamasının olmaması sürdürülebilir turizm uygulamalarının benimsenmesinin önündeki en büyük engel olarak kabul edilmektedir (Yadav vd., 2018: 1960) Politik başarısızlık (Hall C. , 2011: 658) ve finansal kısıtlamalar kritik öneme sahiptir (Petrović vd., 2024: 6113). Sürdürülebilir turizmin uygulanmasında karşılaşılan temel engeller ise;

I. Finansal kaynak yetersizliği ve yatırım eksikliği;

Küçük şehirlerde sürdürülebilir turizm yerel kalkınma ve çevresel koruma açısından kritik bir öneme sahiptir. Ancak, bu hedeflere ulaşabilmek için finansal kaynakların yetersizliği ve yatırım eksiklikleri gibi önemli zorlukların aşılması gerekmektedir.

• Küçük şehirler, genellikle sınırlı kaynaklara ve işgücüne sahip belediyelere dayanır (Gül ve Küçük, 2001: 45). Bu durum istenilen sayı ve nitelikte yeşil alan yaratılmasını zorlaştırır.

• Emlak piyasasındaki fiyat artışları ve yüksek kamulaştırma bedelleri de yerel yönetimler için ciddi bir mali yük oluşturur (Gül ve Küçük, 2001: 45). Bu durum yeşil alanların tahsisi ve sürdürülebilir turizm altyapısının geliştirilmesi için gerekli yatırımları daha da zorlaştırır.

• Küreselleşme süreci ekonomik sorunları ön plana çıkararak çevre sorunlarının göz ardı edilmesine yol açabilir (Karataş ve Kılıç, 2017: 67). Bu durum özellikle Türkiye gibi gelişmekte olan ülkelerde sürdürülebilir turizm yatırımlarının yetersiz kalmasına neden olabilir.

II. Turizm baskısı ve aşırı turizm (overtourism) tehdidi;

• **Doğal kaynaklar üzerindeki baskı:** Artan turist sayısı doğal kaynakların tükenmesine, kirliliğe ve habitat tahribatına yol açabilir. Özellikle küçük şehirlerde kırılğan ekosistemler ve sınırlı altyapı nedeniyle bu etkiler daha belirgin olabilir (Can, 2007: 25).

• **Kültürel erozyon:** Aşırı turizm yerel kültürlerin aşırı ticarileşmesine ve özgünlüğünü kaybetmesine neden olabilir. Yerel halkın yaşam tarzı, gelenekleri ve değerleri turistlerin beklentilerini karşılamak için değişime uğrayabilir (İlban vd., 2023: 209).

• **Sosyal sorunlar:** Aşırı turist akını yerel halk ile turistler arasında gerginliklere, suç oranlarında artışa ve yaşam kalitesinin düşmesine yol açabilir. Konut fiyatlarının artması, yerel halkın yerinden edilmesi ve altyapı üzerindeki yük gibi sorunlar da ortaya çıkabilir (Coşar, 2014: 229).

• **Ekonomik dengesizlikler:** Aşırı turizm yerel ekonomiyi tek bir sektöre bağımlı hale getirebilir ve ekonomik kırılğanlığı artırabilir. Ayrıca turizm gelirlerinin büyük bir kısmının yerel halka değil de büyük şirketlere gitmesi gibi adaletsizlikler de ortaya çıkabilir (Can, 2007: 32).

• **Taşıma kapasitesinin aşılması:** Bir destinasyonun taşıma kapasitesi o destinasyonun doğal ve kültürel kaynaklarına, altyapısına ve sosyal dokusuna zarar vermeden ağırlayabileceği maksimum ziyaretçi sayısını ifade eder. Taşıma kapasitesinin aşılması, sürdürülebilirliğin temel prensiplerine aykırıdır ve yukarıda belirtilen olumsuzluklara yol açar (Can, 2007: 30).

III. Yerel halk ile turistler arasında çatışma potansiyeli;

Küçük şehirlerde sürdürülebilir turizm yerel ekonomilerin canlanması ve kültürel mirasın korunması açısından önemli bir potansiyele sahiptir. Ancak, bu süreç yerel halk ile turistler arasında çeşitli çatışma alanlarını da beraberinde getirebilir. Bu çatışmaların temelinde ekonomik dengesizlikler, kültürel değişimle ilgili endişeler ve aşırı turizmin yarattığı baskılar yatmaktadır. Bu bağlamda sürdürülebilir turizm uygulamaları, yerel toplulukların ihtiyaçlarını gözeterek, bu tür çatışmaların minimize edilmesine yönelik stratejiler geliştirilmesini gerektirmektedir. Bu stratejiler hem ekonomik fırsatları artırmayı hem de kültürel mirası korumayı hedeflemektedir.

●Turizm baskısı: Aşırı turist akını yerel halkın yaşam alanlarını işgal edebilir ve günlük rutinlerini olumsuz etkileyebilir. Özellikle turistik sezonlarda, kalabalıklar, gürültü ve trafik gibi sorunlar yerel halk için rahatsızlık yaratabilir (Coşar, 2014: 229).

●Kültürel farklılıklar: Turistler ve yerel halk arasında kültürel farklılıklar yanlış anlamalara ve çatışmalara yol açabilir. Giyim tarzı, davranışlar, dini inançlar ve yaşam tarzı gibi konularda yaşanan farklılıklar karşılıklı saygı ve anlayışın eksik olduğu durumlarda sorunlara neden olabilir (Çeken vd., 2012: 20).

●Ekonomik eşitsizlikler: Turizm sektöründen elde edilen gelirlerin adil bir şekilde dağıtılmaması yerel halk ile turistler arasında ekonomik eşitsizliklere yol açabilir. Turistlerin yüksek harcama gücü yerel halkın yaşam maliyetlerini artırabilir ve temel ihtiyaç maddelerine erişimini zorlaştırabilir (Karadağ ve Marangoz, 2017: 38).

● Kaynak rekabeti: Turistler ve yerel halk su, enerji, konut ve ulaşım gibi kaynaklar için rekabet edebilir. Özellikle küçük şehirlerde sınırlı kaynaklar ve altyapı nedeniyle bu rekabet daha yoğun olabilir (Boz ve Özkan, 2021: 115).

● Yerel halkın katılımının eksikliği: Sürdürülebilir turizm projelerinde yerel halkın katılımının sağlanmaması projelerin yerel ihtiyaçlara ve önceliklere cevap verememesine ve yerel halkın projeleri sahiplenmemesine yol açabilir. Bu da projelerin başarısını olumsuz etkileyebilir ve çatışmalara zemin hazırlayabilir (Balaban ve Şimşek, 2019: 63-64).

IV. İklim değişikliği ve doğal afetler;

İklim değişikliği ve doğal afetler küçük şehirlerde sürdürülebilir turizm için önemli zorluklar yaratır. Bu zorluklar, hem turizm altyapısını hem de doğal ve kültürel kaynakları etkileyebilir. Özellikle sıcaklık ve değişen yağış düzenleri, doğal kaynakların azalması, deniz seviyesinin yükselmesi gibi nedenlerle altyapının hasar görmesi, turist güvenliğinin tehlikeye girmesi ve kültürel mirasın kayıp olması gibi sonuçlara yol açabilir.

4. SONUÇ

Küçük şehirlerde gelişen turizm sürdürülebilir insan gelişimi açısından yoksulluğun azaltılması, istihdam yaratılması, çevresel yenileme, uzak bölgelerin geliştirilmesi ve ülkedeki kadınlar ile diğer dezavantajlı grupların ilerlemesi gibi önemli işlevler üstlenerek sosyal bütünleşmeyi ve uluslararası anlayışı teşvik eden bir araç olarak değerlendirilmektedir. Bu çalışma küçük şehirlerde sürdürülebilir turizmin etkilerini inceleyerek yerel ekonomiye ve sosyal yapıya olan katkılarını değerlendirmiştir. Elde edilen bulgular sürdürülebilir turizmin şehir gelişimi üzerinde olumlu etkiler yarattığını ortaya koymaktadır. Çalışmamız, sürdürülebilir turizmin şehirler için ekonomik ve sosyal faydalarını vurgulayarak bu alandaki literatüre önemli bir katkı sağlamıştır.

Bu çalışma, küçük şehirlerde sürdürülebilir turizmin geliştirilmesi sürecinde yönetim ve pazarlama stratejilerinin kritik önemini vurgulamaktadır. Küçük şehirler doğal ve kültürel kaynakları koruma avantajına sahip olduklarından, sürdürülebilir turizm uygulamaları için uygun birer model oluşturmaktadır. Küçük şehirlerde turizmin yerel ekonomiyi desteklemesi sosyal ve kültürel mirasın korunmasına katkı sağladığını ortaya koymaktadır. Ayrıca, sürdürülebilir turizm stratejilerinin çevresel etkileri azaltarak şehirlerin çekiciliğini artırabilecektir.

Küçük şehirlerde başarılı bir turizm yönetimi için yerel yönetimlerin, sivil toplum kuruluşlarının ve halkın aktif katılımı gereklidir. Paydaşların katılımıyla geliştirilen yönetim modelleri şehirlerin ekonomik ve sosyal yapısını güçlendirirken, turizm faaliyetlerinden elde edilen faydaların adil dağılımını sağlamaktadır. Pazarlama stratejileri açısından ise, küçük şehirlerin özgün değerlerini ön plana çıkaran sürdürülebilir ve dijital odaklı tanıtımların önem kazandığı anlaşılmaktadır.

Gelecekte yapılacak araştırmalar farklı şehirlerdeki sürdürülebilir turizm modellerini karşılaştırarak bu şehirlerin karşılaştıkları özgün zorluklara dair çözüm önerileri geliştirebilir. Bu çalışma, küçük şehirlerin turizme entegrasyonu sürecinde sürdürülebilirliğin önemini vurgulayarak literatüre katkı sağlamaktadır.

KAYNAKÇA

- AĞRAŞ, S., YILDIZ, A. ve AKTÜRK, E. (2020). “Akıllı Turizmin Türkiye’de Uygulanabilirliği: İstanbul Örneği”. *Bartın Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 11(21), 207-231.
- AKIN, A., ŞİMŞEK, M. Y. ve AKIN, A. (2012). “Turizm Sektörünün Ekonomideki Yeri ve Önemi”. *Akademik Araştırmalar ve Çalışmalar Dergisi*, (7), 63-81.
- ALİYİ, F. ve AYDOĞAN, E. (2021). “Yönetişim İlkelerine Türksoy Genel Sekreterliği’nin Uyumu: Nitel Bir Değerlendirme”. *Üçüncü Sektör Sosyal Ekonomi Dergisi*, 2436-2451. doi:10.15659/3.sektor-sosyal-ekonomi.21.11.1601
- ANTONIĆ, B., STUPAR, A., KOVAČ, V. S. ve GRUJIČIĆ, A. (2024). “Urban Regeneration Through Cultural–Tourism Entrepreneurship Based on Albergo Diffuso Development: The Venac Historic Core in Sombor, Serbia”. *Land*, 13(9), 1379-1401. doi:10.3390/land13091379
- ARIYANI, N., FAUZI, A. ve UMAR, F. (2023). “Pathways Toward The Transformation of Sustainable Rural Tourism Management in Central Java, Indonesia”. *Decision Science Letters*, 15(3), 137-148. doi:10.5267/j.dsl.2022.9.003
- ASİLTÜRK OKUTAN, Y. (2023). “Yavaş Turizm ve Yavaş Şehirlerin Türkiye’de Sürdürülebilir Turizm Coğrafyasına Katkısı”. *19 Mayıs Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(3), 122-129. doi:10.52835/19maysbd.1338975
- ATAY, L. ve DİLEK, S. (2013). “Konaklama İşletmelerinde Yeşil Pazarlama Uygulamaları: İbis Otel Örneği”. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 18(1), 203-209.
- AVCILAR, M. Y. ve KARA, E. (2015). “Şehir Markası Kavramı Ve Marka Şehir Yaratma Stratejilerine Yönelik Literatür İncelemesi”. *Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 16(34), 76-94.
- BAGHIROV, A. (2023). “Turizm Sektörü ve Ekonomik Büyüme Arasındaki İlişki: OECD’ye Dahil 7 Batı Avrupa Ülkeleri Üzerinden Panel Veri Analizi”. *Ekonomi Bilimleri Dergisi*, 15(2), 140-177. doi:10.55827/ebd.1341079
- BALABAN, A. Y. ve ŞİMŞEK, Ç. D. (2019). “Kentlerin Sürdürülebilir Turizm Potansiyeli ve Yerel Yönetimlerin Rolü: Samsun Üzerine Bir Değerlendirme”. *Hukuk ve İktisat Araştırmaları Dergisi*, 11(1), 62-76.
- BOZ, M. ve ÖZKAN, Ç. (2021). “Sürdürülebilir Şehir Turizmi: Barselona Örneği”. *Safran Kültür ve Turizm Araştırmaları Dergisi*, 4(1), 110-129.
- BYRD, E. T. (2007). “Stakeholders in Sustainable Tourism Development and Their Roles: Applying Stakeholder Theory to Sustainable Tourism Development”. *Tourism Review*, 62(2), 6-13. doi:10.1108/16605370780000309
- CAN, E. (2007). “Marka ve Marka Yapılandırma”. *Marmara Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 22(1).

- CASTANHO, R. A., COUTO, G., PIMENTEL, P., CARVALHO, C. ve SOUSA, Á. (2020). "Princípios de Planeamento Estratégico e Gestão de Turismo Rural em Territórios Ultraperiféricos: o Caso de Estudo do Arquipélago Dos Açores". *Revista Ibérica De Sistemas e Tecnologias De Informação*, 30-41.
- CIUCULESCU, E.-L. ve LUCA, F.-A. (2024). "How Can Cities Build Their Brand Through Arts and Culture? an Analysis of ECoC Bidbooks from 2020 to 2026". *Sustainability*, 16(8), 3377-3399. doi:10.3390/su16083377
- COŞAR, Y. (2014). "Yavaş Şehir Olgusunun Kentsel Yaşam Kalitesi Üzerindeki Algılanan Etkisi". *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 25(2), 226-240.
- ÇAKMAK, A. Ç. (2024). "Yapay Zekâ ile Marka İnşası". *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 21(2), 624-635. doi:10.33437/ksusbd.1489490
- ÇEKEN, H., UÇAN, M. ve DALGIN, T. (2012). "Kırsal Turizmin Gelişimi Konusunda Yerel Halkın Algıları: Fethiye Yöresi Örneği". *Turar Turizm ve Arastırma Dergisi*, 1(1), 4-28.
- DAĞLI, Z. (2018). "Sürdürülebilir Turizmin Gelişimine Yönelik Yerel Halkın Tutumlarını İncelemeye İlişkin Bir Araştırma: Akçakoca Destinasyonu". *Seyahat ve Otel İşletmeciliği Dergisi*, 15(3), 603-619. doi:10.24010/soid.490709
- DE ZOYSA, M. (2022). "Ecotourism Development and Biodiversity Conservation in Sri Lanka: Objectives, Conflicts and Resolutions". *Open Journal of Ecology*, 12, 638-666. doi:10.4236/oje.2022.1210037
- DİRİÖZ, E. D. ve ARSLAN, M. (2019). "Sürdürülebilir Gelişimde Yerel Halkın Rolü: Urla Örneği". *Uluslararası Ekonomi ve Yenilik Dergisi*, 103-120. doi:10.20979/ueyd.633105
- DJUWENDA, E., KARYANI, T., WULANDARI, E. ve PRADONO, P. (2023). "Community-Based Agro-Ecotourism Sustainability in West Java, Indonesia". *Sustainability*, 15(3), 10432-10453. doi:10.3390/su151310432
- DRAÇI, P. ve KRAJA, G. (2023). "Community Support for Sustainable Tourism Strategies is an Important Factor in Its Successful Development". *Economic Insights*, 21-31. doi:10.51865/EITC.2023.01.03
- DUAN, S. ve ZAMAN, S. (2024). "Kültürel Miras Alanlarında Kentsel Dönüşümün Mekânsal Etkileri". *Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 25(47), 649-673. doi:10.21550/sosbilder.1424555
- FAN, P., REN, L. ve ZENG, X. (2024). "Resident Participation in Environmental Governance of Sustainable Tourism in Rural Destination". *Basel*, 16(18), 8173-8192. doi:10.3390/su16188173
- FENNELL, D. (2003). *Ecotourism an Introduction 2nd Edition*. London: Routledge.
- FİDAN, Y. (2011). "Yönetimden Yönetişime: Kavramsal Bir Bakış". *Yalova Sosyal Bilimler Dergisi*, 1(1), 5-10.
- FREDMAN, R. E. ve MCVEA, J. (2005). "A Stakeholder Approach to Strategic Management". *The Blackwell handbook of strategic management*, 183-201.
- GEDİK, Y. (2023). "Turizm Sektöründe Sosyal Medya Pazarlaması Avantajları, Zorlukları Ve Stratejileri Üzerine Kavramsal Bir Değerlendirme". *Turizm Ekonomi ve İşletme Araştırmaları Dergisi*, 5(2), 297-316.
- GUO, Y., JIANG, J. ve LI, S. (2019). "A Sustainable Tourism Policy Research Review". *Sustainability*, 11(11), 3186-3202. doi:10.3390/su11113187

- GUPTA, R., EAR, M., JANARDHAN, M., KUMAWAT, H. ve SHEKHAR, C. (2024). "Sustainable Tourism Development: Balancing Economic Growth and Environmental Conservation". *Migration Letters*(21), 1240-1253. doi:10.13140/RG.2.2.18018.34245
- GÜL, A. ve KÜÇÜK, V. (2001). "Kentsel Açık-Yeşil Alanlar ve Isparta Kenti Örneğinde İrdelenmesi". *Turkish Journal of Forestry*, 1(2), 27-48. doi:10.18182/tjf.23277
- GÜLEÇ, M. ve ŞAHİNALP, M. S. (2022). Yavaş şehirlerde yaşayan halkın "yavaş şehir" statüsüne bakışı. *Coğrafya Dergisi*(45), 15-32. doi:10.26650/JGEOG2022-1074720
- GÜMÜŞ, N. (2016a). "Usage of Social Media in City Marketing: A Research On 30 Metropolitan Municipalities in Turkey". *Emerging Markets Journal*, 6(2), 30-37. doi:10.5195/emaj.2016.114
- GÜMÜŞ, N. (2016b). "Şehir Pazarlaması Bağlamında Üniversite Öğrencilerinin Şehre Yönelik Algılarının Belirlenmesi: Kastamonu İlinde Bir Araştırma". *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 299-314. doi:10.5505/pausbed.2017.33716
- HALDAR, P. (2007). "Rural Tourism: Challenges and Opportunities". *Education*, 39-48.
- HALL, C. (2011). "Policy Learning and Policy Failure in Sustainable Tourism Governance: From First- and Second-Order to Third-Order Change?" *Journal of Sustainable Tourism*, 19(4-5), 649-671. doi:10.1080/09669582.2011.555555
- HALL, D. R. (1998). "Tourism Development and Sustainability Issues in Central and South-Eastern Europe". *Tourism Management*, 19(5), 423-431. doi:10.1016/S0261-5177(98)00039-9
- HARTLEY, N. ve WOOD, C. (2005). "Public Participation in Environmental Impact Assessment—Implementing The Aarhus Convention". *Environmental Impact Assessment Review*, 319-340. doi:10.1016/j.eiar.2004.12.002
- HENCHE, B. G., SALVAJ, E. ve CUESTA-VALIÑO, P. (2020). "A Sustainable Management Model For Cultural Creative Tourism Ecosystems". *Sustainability*, 9554-9573. doi:10.3390/su12229554
- İŞILDAR, P. ve YILDIZ, Ö. (2019). "Festivaller ve Yerel Halk Üzerinde Sosyal Etkileri: Urla Örneği". *Türk Turizm Araştırmaları Dergisi*, 3(4), 931-948. doi:10.26677/TR1010.2019.220
- İLBAN, M. O., GÜMRÜKÇÜ, S. ve YILDIZ, N. (2023). "Sürdürülebilir Turizm Çalışmalarında Sorumlu Turizm". *Gastroia: Journal of Gastronomy and Travel Research*, 201-210. doi:10.32958/gastoria.1245896
- JASZCZAK, A., POCHODYŁA-DUCKA, E. ve PRANSKUNIENE, R. (2024). "Assessing The Success of The Development Strategy of The Cittaslow Movement: An Analysis of Revitalisation Programs and Experts Insights on The Model for Small Towns' Sustainable Development". *Sustainability*, 4459-4481. doi:10.3390/su16114459
- KARADAĞ, L. ve MARANGOZ, M. (2017). "Sürdürülebilir Turizm Açısından Alternatif Turizmin Önemi: Marmaris Örneği". *Turizm Akademik Dergisi*, 4(2), 29-40.
- KARATAŞ, A. ve KILIÇ, S. (2017). "Sustainable Urban Development and Green Areas". *İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, 26(2), 53-78.
- KAVAKLI, E. ve KARAKAŞ, A. (2022). "Turizmin Bölgesel Kalkınmaya Etkisi Üzerine Bir İnceleme". *Bartın Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 13(25), 37-50. doi:10.47129/bartiniibf.1062723
- KESKİN, A. (2016). "Yerel Kalkınmada Yerel Yönetimlerin Rolü: Turizm Örneği". *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 30(1), 143-154.

- KOTLER, P. (1999). *Kotler On Marketing: How To Create, Win And Dominate Markets*. New York: The Free Press.
- KUMLU, S. T., ALTINTAŞ, H. ve ÖZKUL, E. (2019). “Kırsal Turizm Destinasyonlarının Tanıtılmasında Sosyal Medya’nın Rolü”. *Gastroia: Journal of Gastronomy And Travel Research*, 3(4), 723-738. doi:10.32958/gastoria.585444
- KURAK AÇICI, F., ERTAŞ, Ş. ve SÖNMEZ, E. (2017). “Sürdürülebilir Turizm: Kültür Turizmi Ve Kültürel Miras”. *Akademia Disiplinlerarası Bilimsel Araştırmalar Dergisi*, 3(1), 52-66.
- KURGUN, O. A. ve TEKİN AKTAŞ, D. (2019). “Belediyelerin Sürdürülebilirlik Uygulamalarının Turistik Hizmet Kalitesine Etkisi”. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 21(1), 211-242. doi:10.16953/deusosbil.437750
- KURTOĞLU, R. (2017). “Şehir Pazarlaması ve Markalaşması Kapsamında Yozgat İlinin Turizm Potansiyelinin Değerlendirilmesi ve Öneriler”. *Turkish Journal of Marketing*, 2(1), 1-20. doi:10.30685/tujom.v2i1.18
- LEAL, F. (2024). “Intelligent Exchange of Sustainable Tourist Habits Among The EU Member States”. *Administrative Sciences*, 14(6), 128-146. doi:10.3390/admsci14060128
- LIM, C. C. ve COOPER, C. (2009). “Beyond Sustainability: Optimising Island Tourism Development”. *International Journal of Tourism Research*, 89-103. doi:10.1002/jtr.688
- MIDGETT, C. C. (2017). *Barriers to Sustainability: A Cross-Case Analysis of Small Tourism Accommodation Enterprises (STAEs) in Dare county, North Carolina*. 10 19, 2024 tarihinde <https://www.proquest.com/dissertations-theses/barriers-sustainability-cross-case-analysis-small/docview/1952112336/se-2>
- OKTAY, E. ve PEKKÜÇÜKŞEN, Ş. (2009). “Yerel Yönetimlerin Demokratikleşmesinin Bir Aracı Olarak Sivil Toplum Kuruluşları -Türkiye İçin Kısa Bir Değerlendirme”. *KMU İİBF Dergisi*, (16), 172-186.
- ÖZGİT, H. (2022). “How Should Small Island Developing States Approach Long-Term Sustainable Development Solutions? A Thematic Literature Review”. *Worldwide Hospitality and Tourism*, 14(4), 323-328. doi:10.1108/WHATT-03-2022-0039
- ÖZTEKİN, E. (2024). “Sürdürülebilir Kentsel Gelişim Bağlamında Eko Şehirlerde Su ve Atık Yönetimi”. *Karaelmas Fen ve Mühendislik Dergisi*, 14(1), 92-100. doi:10.7212/karaelmasfen.1383715
- PETROVIĆ, M. D., GAJIĆ, T., TURGEL, I. D., RADOVANOVIĆ, M. M. ve BUGROVA, E. (2024). “Fostering Sustainable Urban Tourism in Predominantly Industrial Small-Sized Cities(Sscs)—Focusing On Two Selected Locations”. *Sustainability*, 16(14), 6086-6115. doi:10.3390/su16146086
- REVELL, K. (2013). “Promoting Sustainability and Pro-Environmental Behaviour Throughlocal Government Programmes: Examples from London, UK”. *Journal of Integrative Environmental Sciences*, 10(3-4), 199-218. doi:10.1080/1943815X.2013.858752
- ROSOOLIMANESH, M., RAMAKRISHNA, S., HALL, C., ESFANDLIAR, K. ve SEYFİ, S. (2023). “A Systematic Scoping Review of Sustainable Tourism İndicators in Relation to the Sustainable Development Goals”. *Journal of Sustainable Tourism*, 31(7), 1497-1517. doi:10.1080/09669582.2020.1775621
- SERÇEK, S. (2018). “Kent Markalaşması Üzerine Kavramsal Bir Araştırma”. *Batman Üniversitesi Yaşam Bilimleri Dergisi*, 8(2), 1-11.

- SERT, N. A. (2019). “Sürdürülebilir Turizm Gelişiminde Turizmin Yerel Halk Tarafından Algılanan Etkilerinin, Toplum Katılımının ve Turizm Gelişimine Desteğin Rolü: Beypazarı Örneği”. Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 22(42), 407-428. doi:10.31795/baunsobed.659297
- SEZGİN, M. ve KAHRAMAN, A. (2008). “Turistik Destinasyon Çerçevesinde Sürdürülebilir Turizm Yönetimi ve Pazarlaması”. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, (19), 429 - 438.
- SEZGİN, M. ve KARAGÖZ, B. (2021). “Turizmde Robotlaşma Teknolojisinin Kullanımı”. Uluslararası Anadolu Sosyal Bilimler Dergisi, 5(3), 946-959. doi:10.47525/ulasbid.940930
- SOYKAN, F. (2003). “Kırsal Turizm ve Türkiye Turizmi İçin Önemi”. Ege Coğrafya Dergisi, (12), 1-11.
- Sürdürülebilir Turizm Programı Hakkında. (2024). 10 6, 2024 tarihinde Türkiye Turizm Tanıtım ve Geliştirme Ajansı: <https://tga.gov.tr/guvenli-ve-surdurulebilir-turizm/surdurulebilir-turizm-programi/surdurulebilir-turizm-programi-hakkinda> adresinden alındı
- TANGUAY, G., RAJAONSON, J. ve THERRIEN, M.-C. (2013). “Sustainable Tourism Indicators: Selection Criteria for Policy Implementation and Scientific Recognition”. Journal of Sustainable Tourism, 21(6), 862-879. doi:10.1080/09669582.2012.742531
- TEKELİ, İ. (1996). “Yönetim Kavramı Yansıra Yönetişim Kavramının Gelişmesinin Nedenleri Üzerine”. Sosyal Demokrat Değişim, (1), 45-54.
- TURGUT, A., DEMİREZER, Ö. ve UŞMA, G. (2024). “Yavaş Şehir (Cittaslow) Kavramının Sürdürülebilirlik Bağlamında Karşılaştırmalı Bir Değerlendirmesi: Bra ve Seferihisar Örneği”. İdealkent, 15(42), 1013-1041. doi:10.31198/idealkent.1318628
- TÜRKER, E. (2020). “Türkiye’de Sürdürülebilir Sanayi Politikalarının Uygulanması ve Kamu, Sivil Toplum Kuruluşları ve Özel Sektörün Sürdürülebilir Sanayi Politikalarına İlişkin Yaklaşımlarının Değerlendirilmesi”. Verimlilik Dergisi, (2), 73-100.
- TÜRKMEN, F. ve ORANLI, E. C. (2022). “Sakin Şehirlerin Sürdürülebilir Destinasyon Pazarlaması Üzerinde Etkileri: Perşembe İlçesi Örneği”. Safran Kültür ve Turizm Araştırmaları Dergisi, 5(1), 60-84.
- UNITED NATIONS. (1987). “Report of the World Commission on Environment and Development. Report of the World Commission on Environment and Development”. United Nations. <https://digitallibrary.un.org/record/155291?ln=en> adresinden alındı
- USLU, A., ERUL, E., SANTOS, J. A., OBRADOVIĆ, S. ve SANTOS, M. C. (2023). “Determinants of Residents’ Support for Sustainable Tourism Development: An Empirical Study in Midyat, Turkey”. Sustainability, 15(13), 10012-10026. doi:10.3390/su151310013
- USLU, A., SANCAR, M. F., AKAY, B. ve KUTUKIZ, D. (2015). “Siirt İli Kırsal Turizm Potansiyeli ve Turizm Eğitimi Alan Öğrencilerin Kırsal Turizm Algıları Üzerine Bir Araştırma”. Akademik Bakış Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler Dergisi, (49), 350-365.
- UYSAL, Ü. E. ve ÖZDEN, P. (2011). “Cultural Tourism As a Tool for Urban Regeneration in Istanbul”. WIT Transactions on Ecology and The Environment, (167), 389-400. doi:10.2495/ST110351
- ÜSTE, R. B. ve GÜZEL, B. (2008). “Yerel Yönetimlerin Turizm Sektörüne Katkıları ve İzmir Büyükşehir Belediyesi Örneği”. III. Balıkesir Turizm Ulusal Turizm Kongresi (s. 92-96). Balıkesir: Nobel Yayınevi.

- WANNER, A. ve PRÖBSTL-HAIDER, U. (2019). “Barriers to Stakeholder İnvolveıment in Sustainable Rural Tourism Development—Experiences from Southeast Europe”. *Sustainability*, 11(12), 3372-3388. doi:10.3390/su11123372
- YADAV, N., SAHU, N., DUKHABANDHU, S. ve YADAV, D. (2018). “Analysis of Barriers to Sustainable Tourism Management in A Protected Area: A Case From India”. *Benchmarking An International Journal*, 25(6), 1956-1976. doi:10.1108/BIJ-09-2016-0149
- YETİŞ, Ş. A. (2018). “Sürdürülebilir Turizm Kapsamında Küçük Ölçekli Konaklama İşletmelerinde Yeşil Pazarlama Uygulamaları”. *Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Elektronik Dergisi*, 9(23), 88-104.
- YILDIZ, S. Ş. (2023). “Pazarlamada Şehir Çalışmaları: Türk Şehirlerinin Dünü, Bugünü, Geleceği. *Kent Akademisi*”. 16(Türkiye Cumhuriyeti'nin 100. Yılı Özel Sayısı), 284-308. doi:10.35674/kent.1353514
- YÜCEL BATMAZ, N. ve BİÇİCİ, G. (2021). “Türkiye’de Somut Kültürel Mirasın Korunması Üzerine Bir Alan Araştırması: Kırıkkale-Delice Örneği”. *Uluslararası Yönetim Akademisi Dergisi*, 4(1), 97-110. doi:10.33712/mana.827589